Дзвони Лемківщини

№1 (53)
січень-квітень 2006 р.

Газета заснована
29 квітня 1994 року

ЧАСОПИС ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ЛЕМКІВЩИНА»

Олександр ВЕНГРИНОВИЧ - Голова ВУТЛ

ЗВІТНА ДОПОВІДЬ

на IV з'їзді лемків України

Тернопіль, 1 жовтня 2005 р.

Закінчення. Початок у №5 (52).

На 3-му з'їзді ми говорили про недостатню роботу Товариства з нашими вченими та інтелектуалами. Сьогодні в цьому питанні є зрушення. У Львові активно працює ректор Академії Друкарства проф. Богдан Дурняк, у Закарпатті - проф. Дмитро Семак, голова ОО ВУТЛ, у Тернополі - проф. Володимир Бігуняк, проф. Микола Барна, письменник Петро Сорока. Сьогодні ми маємо не тільки символи влади - Державний Гімн і Пересопницьке Євангеліє, авторами яких є лемки, але й започаткували представництво у владі. Делегатами з'їзду є заступник Міністра культури і туризму проф. Ольга Бенч і перший заступник Міністра аграрної політики І. Демчак.

Члени Товариства брали активну участь у виборах до Верховної Ради України 2002 року, а також у виборах Президента України і підтримували правоцентристські сили. Виїжджали в інші області, були довіреними особами, брали участь у Помаранчевій революції, стояли на Майданах у найвідповідальніші моменти.

Товариство "Лемківщина" підтримує зв'язки з різними громадськими організаціями, як на міжнародному рівні, так і в Україні. Підтри-

Два проекти Закону зареєстровані у Верховній Раді України. Це від Ю. Тимошенко та М. Косіва. На перших засіданнях сесії Верховної Ради України у вересні цього року розглядався план роботи, але наше питання не було включено, хоча Г. Удовенко наполягав на цьому.

На превеликий жаль, ні стара влада, ні нова, після стількох звернень, зустрічей та засідань, до цього часу ніхто не вибачився перед нашим народом за заподіяні кривди, не дав політичної оцінки. Тисячі наших краян брали участь у Помаранчевій революції із сподіваннями на справедливість, демократію.

Дещо краще нам вдалося підготуватися до 60-річчя депортації українського населення з Польщі. Скажемо відкрито - з допомогою Голови Державного Комітету Геннадія Москаля. Відзначення пройшло не так, як би нам хотілося, але це був рік виборів Президента України, рік політичного протистояння. Воно відбулося на державному рівні. У п'яти обласних центрах України пройшли Дні пам'яті, наукові конференції, виставки архівних документів. Також відзначено цю подію у Києві в Державній Опері.

Слід відзначити, що на наші вимоги був прийнятий Указ Президента та розроблений

Київ. Світлиця Української Всесвітньої Координаційної Ради. 30.11.2005 р. Сидять: Володимир Ропецький, Андрій Тавпаш, Олександр Венгринович, Рута Сардига. Стоять: Іван Радь, Галина Вербицька, Ігор Дуда, Людмила Квасниця, Іван Щерба.

ХРОНІКА НОВИН

Засідання Колегії ВУТЛ

ківська, Рівного, Києва. Вели програму Любомир

інші області, були довіреними особами, брали участь у Помаранчевій революції, стояли на Майданах у найвідповідальніші моменти.

Товариство "Лемківщина" підтримує зв'язки з різними громадськими організаціями, як на міжнародному рівні, так і в Україні. Підтримуємо дружні відносини з ОЛП, Союзом русинів-українців Словаччини, Сербії, Чорногорії, Хорватії. Співпрацюємо зі СФУЛО.

Недавно я був запрошений і виступав на відкритті пам'ятника великого художника-примітивіста Никифора з Криниці, в якому взяли участь Президенти Польщі та Литви, але не було владних представників з України.

Непогані відносини з Всеукраїнською громадською організацією "Холмщина" (голова О. Боровик), "Надсяння", "Бойківщина", з Державним Комітетом, з неурядовими організаціями при Верховній Раді України, з політичними партіями і народними депутатами.

Активна діяльність наших організацій підняла з колін тисячі краян, започаткувала відродження самобутньої лемківської культури, мусила задуматися над збереженням субетносу українського народу - лемків.

Політико-правова оцінка.

Основними питаннями у цій діяльності були підготовка проекту Закону України про депортацію, Закону про статус учасника війни, підготовка до 60-річчя депортації українського населення з Лемківщини, Перемищини, Холмщини та Підляшшя.

На жаль, ми не домоглися, щоб Верховна Рада України прийняла Закон про депортацію. Протягом чотирьох років наші делегації побували в Адміністрації Президента, двічі – в Міністерстві закордонних справ і Міністерстві юстиції. Багато разів зустрічалися з головою Державного Комітету у справах національностей та міграції, з лідерами партій Ю. Костенком та Г. Удовенком, з головами комітетів Верховної Ради України, з керівниками штабу "Наша Україна", з багатьма депутатами Верховної Ради.

На наше прохання, для підтримки Закону, Тернопільська міська та обласна Ради прийняли Звернення до Президента, Кабінету Міністрів та Верховної Ради України. Декілька разів засідала комісія при Кабінеті Міністрів з підготовки Закону. Проект Закону пройшов експертну оцінку і був переданий на розгляд віце-прем'єру В. Семиноженку, який відкинув його, на нашу думку, з політичних міркувань. Після цього було вирішено йти двома шляхами: один - далі через Кабінет Міністрів, другий - через депутатів. Перший шлях - через Парламентські слухання, які були проведені в 2003 році у Києві та в 2005-му у Львові з участю провідних учених, істориків, громадських діячів, народних депутатів. Резолюції подані до Верховної Ради України.

відбулося на державному рівні. У п'яти обласних центрах України пройшли Дні пам'яті, наукові конференції, виставки архівних документів. Також відзначено цю подію у Києві в Державній Опері.

Слід відзначити, що на наші вимоги був прийнятий Указ Президента та розроблений Кабінетом Міністрів План заходів. Восновному, обидва документи нас задовольняють. Дай, Боже, щоб вони були реалізовані. Пройшов рік, але поки-що нічого не зроблено.

Мною написано в Кабінет Міністрів України листа з вимогою виконання заходів. Отримав відповідь з переліком, що зроблено, а на основні питання - сказали чекати відповіді.

Відзначення пройшли в Калуші, Дрогобичі, Монастириську, Теребовлі, особливо успішно - в Чорткові, Копиченцях, Жовтневому, Збаражі, Галичі, Бучачі. Обласні державні адміністрації Львівської, Івано-Франківської, Тернопільської, Рівненської, Волинської областей прийняли рішення з підготовки до 60-річчя депортації. Такі рішення приймали і районні адміністрації.

Зазначу, що такого рівня відзначень досі не було. Однак, на обласних рівнях ще не все виконано, не встановлено пам'ятних знаків жертвам депортації. В Міністерстві закордонних справ до цього часу не вирішено питання про спрощений перетин кордону. Ми вимагаємо, щоб депортованим і нашим нащадкам була надана можливість безвізового перетину кордону з метою впорядкування могил, відвідування рідних. Необхідно турбуватися перед владою про зняття державного мита за отримання закордонних паспортів.

Після довгих років старань, прийнято Закон про статус учасника війни. Хочу ще раз подякувати народним депутатам І. Стойку, Я. Джоджику, Ю. Тимошенко, П. Качуру, які були авторами закону, за турботу і отримання пільг. Це, всередньому, біля 700 грн. допомоги в рік. Статус учасника війни отримали всі, хто народився в Польщі, незалежно від року народження.

Наближається ще одна політична подія - вибори до Верховної Ради України. Нам, лемкам, необхідно прийняти виважене рішення, необхідно підтримати праві чи правоцентристські сили, які включать у свою програму актуальні питання депортованих:

1. Дати політичну оцінку подіям 1944-46, 1951 рр.
2. Сприяти прийняттю Закону України про депортацію українського населення в 1944-46, 1951 рр. з Лемківщини, Перемищини, Холмщини, Підляшшя.
3. Встановити для депортованих та їхніх нащадків безвізовий перетин кордону.
4. Створити державну Програму збереження субетносу українського народу - лемків.

Продовження на стор. 2.

Людмила Квасниця, Іван Щерба.

ХРОНІКА НОВИН

Засідання Колегії ВУТЛ

12 листопада 2005 р. у м. Долина Івано-Франківської обл. відбулося 15-е засідання Колегії ВУТЛ. На засіданні були присутні 28 осіб, у т. ч. члени Колегії: з Тернополя - Олександр Венгринович, доц. Ігор Дуда; з Івано-Франківська - доц. Степан Криницький, Оксана Данилів; зі Львова - проф. Іван Щерба, Володимир Ардан, Степан Майкович, Михайло Секела, Андрій Тавпаш, Юліан Френчко, Ярослав Швягла. На порядку денному стояли питання:

1. Інформація про діяльність Товариства після з'їзду ВУТЛ.
2. Підсумки проведення з'їзду ВУТЛ в Тернополі.
3. Розподіл обов'язків членів Колегії ВУТЛ. Створення секцій.
4. Політична ситуація в Україні.
5. Інші.

З основних питань порядку денного доповідав голова ВУТЛ О. Венгринович. В обговоренні виступили С. Криницький, К. Шніцер, В. Ардан, І. Щерба, Я. Швягла, А. Тавпаш, І. Дуда, В. Секела.

Виставка ляльок

Листопад-грудень 2005 р. Івано-Франківськ. У фойє облдрамтеатру народна майстриня Ірина Омельченко-Криницька експонувала виставку ляльок у народних лемківських строях. Було подано понад 150 ляльок.

Святочна Літургія

9 січня 2006 р. Івано-Франківськ. На 3-ій день Різдв'яних Свят у церкві Воскресіння Христового о. Анатолій Дуда-Квасняк відправив святочну Літургію для лемківської громади міста.

«Лемківска Велия»

10 січня. Львів. У залі Національного університету «Львівська Політехніка» проводилася традиційна «Лемківска Велия», яка зібрала численних гостей з трьох областей. Ведучим забави був Володимир Ропецький - голова Львівської обласної організації ВУТЛ. Вигравав гурт «Музики Львова», з-поміж якого виділялася скрипалька Наталія Кульчицька.

«Маланка»

13 січня. Івано-Франківськ. Лемківська громада міста організувала свято «Маланки» та проводи Старого Року з участю хорової капели «Бескид», народних музик. Весела забава з танцями і співами закінчилася під ранок.

«Лемківський Йордан»

19 січня. Тернопіль. У кафе «Любава» проводилася традиційна Різдв'яно-Новорічна забава - «Лемківський Йордан», яка зібрала біля 400 краян. Були присутні гості зі Львова, Івано-Франківська, Рівного, Києва. Вели програму Любомир і Галина Блащаки. Вигравали музики з Чорткова - брати Гарбери.

Фотоальбом Р. Фабрики

У січні 2006 р. вийшов з друку фотоальбом заслуженого журналіста України Романа Фабрики «Лемки: роки і долі» (- Коломия, 2005. - 104 с.). В альбомі поміщено біля 500 кольорових фотографій наших краян, які зображені в побуті, на фестивалях, «Лемківських Ватрах».

Концерти «Бескида»

Березень. Лемківська народна хорова капела «Бескид» з Івано-Франківська провела 12 концертів для виборців сіл і міст Прикарпаття.

Засідання правління

5 березня. Тернопіль. У «Лемківській світлиці» відбулося розширене засідання правління обласної організації ВУТЛ. Присутні 26 осіб - члени правління, голови районних товариств і сільських осередків. Порядок денний:

1. Інформація про діяльність правління за період після з'їзду ВУТЛ. Доповідав Олександр Венгринович.
2. Затвердження плану роботи обласної організації на 2006 рік.
3. III-я Всеукраїнська виставка-конкурс лемківської писанки у Бучачі (8-9 квітня).
4. VIII-ий Всеукраїнський Фестиваль лемківської культури в Монастириську (3-4 червня).
5. Інші. Повідомлення голів товариств та осередків.

Засідання вів голова О. Венгринович.

Пам'яті Никифора

18-19 березня. Криниця, Польща. До 111-ої річниці уродин славного маляра-самоука Никифора (Епіфанія Дровняка) проходила науково-практична конференція «Малярство і постать Никифора». У роботі конференції взяла участь делегація з України в складі: проф. Іван Щерба, Олександр Венгринович, Володимир Ардан, Оксана Данилів, доц. Ігор Дуда, проф. Ярослав Кравченко, доц. Володимир Ропецький, Андрій Тавпаш, кандидат наук Роман Яців. Пленарні засідання вели Стефан Гладик - голова Об'єднання лемків у Польщі і голова оргкомітету, проф. Іван Щерба - голова СФУЛО, Михайло Бродович - генеральний консул України у Кракові. Учасники відвідали Меморіальний музей Никифора і поклали квіти до його пам'ятника.

Засідання Колегії ВУТЛ

7 квітня. Львів. У «Лемківській світлиці» відбулося 16-е засідання Колегії ВУТЛ. На засіданні були присутні 12 осіб: з Тернополя - Олександр

Продовження на стор. 2.

Отець д-р Дмитро Блажейовський виступає на Міжнародному симпозіумі «Українська ікона. Іконописне мистецтво діаспори». Київ, 30.09.2003 р.

Фото І. Дуди.

МУЗЕЙ ВИШИВАНИХ ІКОН ТА ОБРАЗІВ

16 грудня 2005 року на проспекті Чорновола, 2а в Музеї вишиваних ікон та образів отця доктора Дмитра Блажейовського відбулася ювілейна академія, присвячена 95-річчю від дня народження Д. Блажейовського.

На академії були присутні від Світового Християнського Конгресу Мирян УГКЦ Іван Гречко - голова Клубу Греко-Католицької Інтелігенції, який виступив з доповіддю про життя отця-доктора Д. Блажейовського. Доповідь була цікава, бо її описав сам отець-доктор як священик, доктор історії та теології, а також унікальний творець вишиваних ікон та образів, яких музей нараховує понад 300. Крім Львова, вони експонувалися у багатьох містах України: у Львові, Тернополі, Івано-Франківську, Луцьку, Києві, Каневі, Миколаєві, Коломиї, Косові, Чернівцях, Бережанах, Рогатині, Самборі, Бориславі, Дрогобичі, Стрию, Жидачеві, Ходорові, Новому Роздолі, Миколаєві (районному), Калуші, Червонограді, Жовкві, Сокалі, Золочеві, Перемишлянах, Бібрці, Винниках, Яво-

тих ікон та дев'ять збірок взорів українських вишиванок.

Тематика його вишиваних образів - релігійна та історична: Т. Шевченко, М. Шашкевич, І. Франко, Леся Українка, Б. Хмельницький, І. Мазепа. Техніка вишивання - різноманітна. Отець-доктор Д. Блажейовський має своїх послідовників по всій Україні, яким дає схеми для вишивок образів, розроблені ним.

У день Ювілею приїхав з Луцька його послідовник Юрій Савка, який вишив портрет Д. Блажейовського, а також В. Чорновола, митрополита Шептицького, полковника І. Богуна. З отцем він познайомився на виставці у Луцьку і це дало йому натхнення до вишивки. Сам він - інженер-будівельник.

Співачка народного хору «Лемковина» Марта Костич-Новицька захоплена вишиваними образами отця-доктора, протягом трьох років вишиває образи. Її виставка відбулася в Шевченківському гаї 2005 року.

Професор Іван Заславський зробив цікаву

Олександр ВЕНГРИНОВИЧ - Голова ВУТЛ

ЗВІТНА ДОПОВІДЬ

Закінчення.

Культурно - масова діяльність.

Найбільшим проектом за чотири роки є прийняття Кабінетом Міністрів України в 2004 році "Програми підтримки та збереження культурної спадщини лемків до 2009 р". Багато пунктів з цієї програми виконуються важко, але виконуються. Кожний пункт закріплений за членами Колегії і як буде виконуватися Програма, залежить і від них. Це є настільна книга для всіх лемків.

Другим великим проектом є Всеукраїнський фестиваль лемківської культури в Монастириську. Сьогодні прикладається багато зусиль, щоб фестиваль з кожним роком набував більшої професійності, був більш організований. Це залежить від всіх нас, як керівник громадської організації зможе допомогти мистецьким колективам, як згуртує людей. Фестиваль - наше свято, де можна зустрітися краянам з різних кінців України. Воно повинно стати святом великої лемківської родини, наново відродженої. Ми самі повинні зробити його професійним. Організація такого заходу, де збирається біля 10 тисяч краян, вимагає додаткових зусиль. Ми чекаємо від вас моральної, професійної і матеріальної допомоги.

В Україні діє єдиний лемківський етнографічний музей в Монастириську. Наша мета, домогтися на даному етапі статусу обласного музею із науковим штатом, Одночасно нам необхідно провести реконструкцію музею, вишукати кошти. До кінця року ми повинні освоїти 12 тисяч грн., які отримали від Державного Комітету України. Користуючись нагодою, хочу подякувати за допомогу обласній державній адміністрації й особисто присутнім тут заступнику голови ОДА проф. А. Вихрущу та начальнику управління культури В. Бачинському.

Ми відчуваємо великий емоційний порив наших краян. Сьогодні в різних кутках України проводяться концерти, свята, кермеші, регіональні фестивалі. Лемківські мистецькі колективи є учасниками гуцульських і бойківських фестивалів, творчих вечорів, державних свят, всеукраїнських і міжнародних конкурсів. Народжуються нові колективи в Києві, Бучачі, Підзамочку, Чорткові, Теребовлі. Маємо прекрасні молоді таланти. Це нас дуже радує.

Нас радує і те, що лемківська пісня заполонила серця не тільки краян. Іван Попович

Окремо треба говорити про Міжнародний фестиваль у Ждині "Лемківська Ватра". Це велике свято поклику пам'яті, душі, збереження і відродження субетносу лемків. Ми бачимо, з яким бажання і натхненням їдуть туди старі і малі. Всіма силами ми повинні допомагати їм у поїздках. Хочу наголосити: "Лемківська ватра" повинна бути лемківською!

Фінансова діяльність.

Це дуже болюча сторінка діяльності нашого Товариства. Кожна організація, чи осередок, чи районна або обласна, в пошуках коштів на свою статутну діяльність, поїздок на Лемківщину. Різні заходи, поїздки на фестиваль в Україні, конференції, з'їзди, концерти, виставки, зустрічі, вечори. Вони даються дуже важко, з приниженням. Але, в більшості випадків, вдаються.

Члени Колегії, у складі делегацій, з допомогою Андрія Тавпаша і Степана Майковича проїхали тисячі кілометрів від Крижополя на Вінничині до Нового Саду (Сербія), від Тернополя до Криниці (Польща). Велике їм, Боже, заплат!

Кошти надходили від спонсорів та Державного Комітету України у справах національностей та міграції, були використані в основному на фестиваль, реконструкцію музею та статутну діяльність. Кошти від Державного Комітету ішли через казначейство по строгому кошторису на чисто культурні заходи, а спонсорські - на господарські витрати фестивалю. Це - бетонні і асфальтні площадки. Зокрема, на асфальтну площадку витрачено 20 тонн асфальту, а вартість однієї тонни - біля 350 грн. Проводили оплату вокально-інструментальних ансамблів на молодіжній дискотеці, ремонти у вбиральні, транспортні витрати, друковану продукцію тощо. Кошти проходили через Монастириську районну організацію "Лемківщина".

У 2004 році в IV кварталі виділено 12 тисяч грн. на експозицію в Монастириському музеї. Вони були витрачені на створення концепції і започаткування реконструкції музею.

В 2005 році Державний Комітет України виділив ще 12 тисяч грн., які не використані. Шукаємо можливості як більш раціонально їх використати, спробуємо зробити оформлення музею через студентів Академії Мистецтв у Львові. Відкрито рахунок Фонду відродження

Луцьку, Києві, Каневі, Миколаєві, Коломиї, Косові, Чернівцях, Бережанах, Рогатині, Самборі, Бориславі, Дрогобичі, Стрию, Жидачеві, Ходорові, Новому Роздолі, Миколаєві (районному), Калуші, Червонограді, Жовкві, Сокалі, Золочеві, Перемишлянах, Бібрці, Винниках, Яворові, Бучачі, Трускавці, Сколе, Володимир-Волинському, Новояворівську.

Виставки отця-доктора Д. Блажейовського відбулися і за кордоном у роках 1999-2000: Рим, Ґартфорд, Буффало, Пассейк, Філадельфія, Юнкерс, Асторія, Нью-Йорк, Стемфорд, Нью-Гевен, Чикаго, Детройт, Клівленд, Флорида, Філадельфія.

Вишивані хоругви автора зберігаються в українських кафедральних соборах у Львові (св. Юрія, дві), у Мюнхені (дві), у Люрді (чотири), в Римі (чотири).

Ікони знаходяться: у Люрді (дві), в українській центральній семінарії у Римі (п'ять), у бібліотеці Східного Інституту (дві), у бібліотеці Ватикану (п'ять), сестер св. Анни в Бразилії (три), музеї в Коломиї (дві).

На академії виступив о. Ігор Ковальчук, який дбає про цей музей. Він обширно розказав про життя отця-доктора Д. Блажейовського. Він народився 21.08.1910 р. на Лемківщині, ходив до гімназії у Перемишлі у 1922-1930 рр. Філософію, теологію та історію студіював у Римі у 1933-1946 рр. Докторат з теології осягнув у 1942 р. в Римі, а докторат з історії у 1946 р. в Університеті Грегоріянум у Римі.

В Америці працював у різних парафіях. Його наукова праця почалася в Римі 1973 р. 1973-2001 рр. видав друком 12 наукових праць (кожна біля 1000 стор.) на англійській мові, шість статей з церковної історії, альбом вишиванок.

Співачка народного хору «Лемковина» Марта Костич-Новицька захоплена вишиваними образами отця-доктора, протягом трьох років вишиває образи. Її виставка відбулася в Шевченківському гаї 2005 року.

Професор Іван Заславський зробив цікаву доповідь. Він високо оцінив науковий доробок Д. Блажейовського в діаспорі.

Мистецтвознавець з Інституту народознавства Олег Сидор виголосив доповідь «Отець-доктор Дмитро Блажейовський як мистець-іконописець» .

Українська народна вишивка дуже багата і різноманітна зі всіх історичних часів. Ми гордимося нею. Саме Д. Блажейовський пригадав всім про вишивку, в т. ч. вишивку з Лемківщини і зумів своїм мистецьким талантом втілити у вишиваних іконах та образах цю ідею, яка захоплює всіх.

Степан Кищак сказав: «Я пишаюся отцем-доктором, своїм земляком з Лемківщини, уродженцем с. Вислока Горішнього, яке є сусідом сіл Балутянка і Вілька. Тут була сильно розвинена різьба по дереву, про яку я написав книжку-альбом «Корені лемківської різьби».

Я гордий, що мистецтво вишиваних ікон, образів і хоругв отця-доктора Д. Блажейовського полонило весь мистецький світ».

На закінчення академії о. Іван Ковальчук зачитав вітання і побажання від отця-доктора Д. Блажейовського із Новим Роком і Різдвом Христовим. Він має бажання ще раз приїхати до Львова до своїх шанувальників і послідовників.

Степан КИЩАК,
м. Львів.

ХРОНІКА НОВИН

Закінчення.

Венгринович, Любомир Блащак, доц. Ігор Дуда; зі Львова - доц. Володимир Ропецький, Володимир Ардан, Петро Гандяк, Михайло Секела, Андрій Тавпаш, Юліан Френчко; з Івано-Франківська - доц. Степан Криницький, Оксана Данилів; з Рівного - Анна Лимич-Вільха. Порядок денний:

1. Інформація про діяльність ВУТЛ за 3 місяці 2006 р.
2. Затвердження плану роботи ВУТЛ на 2006 рік.
3. Проведення Всеукраїнської виставки-конкурсу лемківської писанки в Бучачі та Всеукраїнського Фестивалю лемківської культури в Монастириську.
4. Інше:

Засідання проводив голова ВУТЛ О. Венгринович.

Виставка-конкурс писанок

7-9 квітня у м. Бучач на Тернопільщині проходила III-я Регіональна виставка-конкурс писанкарського мистецтва «Лемківська писанка запрошує друзів». Учасниками конкурсу були писанкарі з Тернопільської, Івано-Франківської, Львівської, Хмельницької, Чернівецької, Луганської, Одеської, Черкаської областей. Програмою було передбачено чотири вікові групи учасників конкурсу. Журі (голова - проф. д-р Михайло Станкевич) визначило переможців у кожній віковій групі. Ними стали Ольга Остапович (с. Звенигород на Тернопільщині, до 12 р.), Надія Барановська (м. Бучач, до 15 р.), Наталія Михалецька (м. Косів, до 20 р.), Галина П'ятничук-Сиротюк (м. Дрогобич, після 20 р.). Серед гостей свята були голова ВУТЛ Олександр Венгринович, голова Тернопільської міської організації Любомир Блащак, редактор часопису «Дзвони Лемківщини» Ігор Дуда.

фестивалів, творчих вечорів, державних свят, всеукраїнських і міжнародних конкурсів. Народжуються нові колективи в Києві, Бучачі, Підзамочку, Чорткові, Теребовлі. Маємо прекрасні молоді таланти. Це нас дуже радує.

Нас радує і те, що лемківська пісня заполонила серця не тільки краян. Іван Попович, Оксана Білозір, Марія Бурмака, тріо "Солов'ї Галичини", Богдан Іваноньків, Славко Вакарчук та інші виконавці користуються золотою скарбницею лемківських пісень.

Хочу згадати, як прекрасно проходять традиційні свята Різдва, Великодня, Русаля. Хіба можна забути "Лемківську Велию" і свято в оперному театрі у Львові, чи "Йорданські свята" в Тернополі, чи "Пущаня" в Чорткові. Такі свята з лемківськими традиціями проводяться також у Самборі, Пустомитах, Івано-Франківську, Жовтневому, Збаражі, Чорткові.

Чи можна забути свята в Бориславі чи Городку, де проходить щорічно фестиваль - конкурс "Пісні незабутого краю"? Як тут не згадати творчий вечір у Львові нашої народної артистки Анички. Як не згадати одного з перших лемківських колективів - Львівський народний ансамбль пісні і танцю, який побував у Німеччині, Польщі, Словаччині та в багатьох містах України. Необхідно подумати про його майбутнє. Лемки повинні мати Державний ансамбль.

Щиро дякуємо легендарним сестрам Байко, які виховують наші молоді таланти, а лемківську пісню увічнюють у книгах.

За час між з'їздами проведено багато виставок. Так авторська виставка Володимира Ропецького відбулася у Львові, Івано-Франківську, Тернополі. В Івано-Франківську проведено фотовиставку Романа Фабрики, виставку лемківського вбрання Ірини Криницької. В Тернополі і Бучачі - виставку-конкурс лемківських писанок, виставку творів львівських народних майстрів. У Львові - виставку художника Дмитра Солинка, прекрасну виставку "Лемківський Єрусалим".

У Дрогобичі, Львові проведено творчі вечори видатному поету з Лемківщини Богдану Ігорю Антоничу.

Нам дуже приємно, що на лемківську тематику пишуть наукові кандидатські праці, курсові та дипломні роботи, учні виступають на різних конкурсах.

Товариство створило об'єднаний видавничий орган, думали, що це покращить справу, але так не сталося. Сьогодні виходять - часопис "Дзвони Лемківщини" і "Лемківський календар". Не вистачає їм постійних кореспондентів і дописів, фінансування. Тираж їх дуже малий. Не можемо, або не хочемо займатися їх розповсюдженням.

Відмітимо, що нашими краянами випущено багато книг - І. Козаком, П. Пиртеєм, М. Байко, П. Сорокою, І. Дудою, А. Тавпашом, В. Шуркалом, С. Кищаком, братами Бігуняками, С. Панцьо.

започаткування реконструкції музею.

В 2005 році Державний Комітет України виділив ще 12 тисяч грн., які не використані. Шукаємо можливості як більш раціонально їх використати, спробуємо зробити оформлення музею через студентів Академії Мистецтв у Львові. Відкрито рахунок Фонду відродження Лемківщини, на якому не так багато коштів.

Як бачите, об'єми проведених заходів різко збільшились і статутна діяльність Товариства вимагає професійного підходу і щоденної копіткої праці. Тобто на рівні Колегії, а також на рівні обласної організації обставини вимагають, щоб керівники працювали на платних засадах. Як це зробити? Де знайти кошти? До кого звертатися? Це повинна вирішити Колегія.

Сприяння відродженню Лемківщини, збереженню субетносу лемків, їх культури - є державною справою. Ми просимо про фінансування наших організацій із державного бюджету через Державний Комітет України або з місцевих бюджетів.

Хочу повідомити Вам, що легалізовані організації можуть отримувати допомогу від державних структур як ветеранські організації, для цього необхідно прийняти на зборах доповнення до статуту.

Дорогі краяни! З часу створення ВУТЛ Колегія на громадських засадах зробила багато. Кожен член Колегії заслуговує на особливу повагу. Я хочу особисто подякувати В. Ропецькому, С. Криницькому, М. Горбалю, А. Тавпашу, С. Майковичу, І. Дуді, В. Ардану, Ю. Френчку, В. Шуркалу, М. Секелі, А. Лимичу, І. Козаку, І. Щербі, Я. Швяглі.

Я хочу подякувати нашим старшим колегам - Марії та Ніні Байко, І. Красовському, П. Когуту, І. Майчику, К. Шніцеру, С. Кищаку, М. Федоренку, проф. О. Чабану та багатьом іншим.

Хочу подякувати головам осередків, районних і обласних організацій, членам керівних структур, керівникам мистецьких колективів, всім нашим краянам, які так натхненно працюють над відродженням Лемківщини та її культури.

Характеристику та оцінку діяльності голови дасть з'їзд. Очевидно, не все зроблено з об'єктивних і суб'єктивних причин. Не все вдалося. Але я старався працювати чесно, в міру своїх можливостей. Для мене - мета нашого Товариства, доля краян стоїть вище моїх звичайних життєвих потреб.

Вважаю, що головою Товариства повинна бути особа молодша від мене, яка бачить майбутнє нашого субетносу і вболіває за нього. Серед нас є такі особи. Я ще раз прошу своїх колег дати згоду балотуватися на посаду голови. Ваш вчинок принесе користь Товариству.

Я щиро дякую моїм колегам, з якими мені доводилось працювати. Також прошу вибачення, якщо когось не уважив.

Боже, заплат Вам, дорогі краяни!

ХРОНІКА ПОДІЙ у світлинах

Фото І. Дуди, А. Тавпаша.

«Лемківська Велия» у Львові. 10.01.2006 р. Грає Наталія Кульчицька. На передньому плані - проф. Іван Щерба.

Наукова конференція в Криниці. 18.03.2006 р. Виступає Олександр Венгринович - Голова ВУТЛ.

Йосип Мілянич

СПОГАДИ

Продовження. Початок у №4 (51)

Боже провидіння провело мене поміж кулями. Я щиро молився у кожну вільну хвилину і відчував, що за мене молиться моя дорога мама. Перемогу я зустрів під Прагою у складі 70-ої гвардійської стрілецької дивізії. Нас, лемків, у цій дивізії було багато. Відразу мене направили в дивізійну «учебку». Мабуть зважили на те, що мав 10 класів: 7 класів загальної школи і 3 курси Учительської Семінарії. Військова справа давалася мені легко, за винятком російської мови - «языка».

Війна закінчилася, але страждання продовжилися. 1 червня наша піхотна дивізія вирушила з-під Праги пішо на Схід. Через 50 днів, 20 липня, змучені, часто й голодні, в спеку і дощі ми дійшли до Станіслава. Зупинилися на оболонях між містом і селом Угорники у палатках. Звідти 5 серпня був демобілізований як громадянин Польщі. При отриманні документів і медалі «За отвагу», я довідався, що всіх нас вважали добровольцями.

Була б це радісна подія: пережив війну, побував на фронті, не поранений, попробував військової служби, якби не одне - нічого не знаю, як там дома. Жодного листа, відколи пішов з дому. І не тільки я, але й всі лемки-однополчани. Як грім з ясного неба поширилася чутка, що нашу Лемківщину спустошують поляки, тероризують населення, проводиться переселення в Україну.

Тепер, хто як міг, спішив на Захід, до дому. Ми вилізали на дахи вагонів або сідали на платформи товарних поїздів, щоб при першій нагоді зіскочити і доганяти ешелони, що везли нещасних переселенців на Схід. Ми безнастанно, як можна голосніше, кричали зустрічним поїздам: «Яке село?» А люди з вагонів-товарняків називали свої села і плачучи кликали нас їхати за ними. У Ходорові поїзд зупинився - всі ми позіскакували з вагонів і почали шукати рідних на станції. На тильній стороні одного вагона-товарняка я побачив великими буквами крейдою напис «Щавник». Я невимовно зрадів, що зустріну своїх рідних, а вони будуть радіти, що живий. Поповз попід вагоном на другий бік і дійсно зустрів своїх сусідів Тирпаків. «А де моя родина?» «Ваших з нами немає, - відповіли. - Ми їдемо в Кіровоградську область, у Ново-Українку. Твої батьки не схотіли туди їхати. Зі сусіднім селом Ястрябиком їдуть десь у Галичину. Чи вже виїхали з Нового Санча - не знаємо. Вони там на станції вже більше трьох тижнів стоять». Розповіли про події, що відбувалися за час моєї відсутності. Який жах! Я не знав, що мені робити. «І чого ви виїхали? - кажу. - Ви не уявляєте собі, яка там страшна нужда. Хоч би десь тут ближче кордону зупинилися. Може ще повернемося до-

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Мирон КЕРТИЧАК (*1955 +2006)

У ніч на 26 січня 2006 р. у Марках під Варшавою помер Мирон Кертичак - голова Об'єднання Українців у Польщі, заступник голови Європейського Конгресу Українців.

Покійний народився 29 січня 1955 р. в с. Жугеня Бранєвського повіту. У 1983 р. закінчив факультет фізики Гданського університету, в 1998 р. - Головну Школу торгівлі у Варшаві. У 1974-89 рр. - діяч гуртка Українського Суспільно-Культурного Товариства в Гданську, співорганізатор ряду молодіжних заходів. У 1976-89 рр. працював журналістом-фоторепортером у Гданську. Член Спілки журналістів Польщі. У 1989-90 рр. - заступник голови УСКТ. У 1990-96 рр. - секретар Об'єднання Українців у Польщі. Від 1996-го до 2005 р. - голова Головної управи ОУП. З 2001 р. - заступник голови ЄКУ та член Президії Української Всесвітньої Координаційної Ради. У квітні 2005 р. був обраний головою ОУП на черговий строк. Від жовтня 2005 р. - співголова Спільної комісії Уряду Польської Республіки і Національних та Етнічних меншин. Сприяв поглибленню польсько-українських взаємин та співробітництву між Польщею й Україною. Відзначений орденом України «За заслуги» II ступеня (2004 р.).

М. Кертичак походив із глибоко патріотичної родини. Його батько був вояком УПА, за що відбув ув'язнення, а його родину депортували на колишні німецькі території. В особі М. Кертичака українська громада в Польщі втратила визначного поборника національних інтересів України.

Петро МОЩИЧ (*1928 +2006)

Далеко не кожному таланить сягнути таких вершин, які здолав за 50 років науково-педагогічної діяльності Петро Степанович Мощич. Доктор медичних наук, професор, академік Академії наук вищої школи України та Нью-Йоркської академії

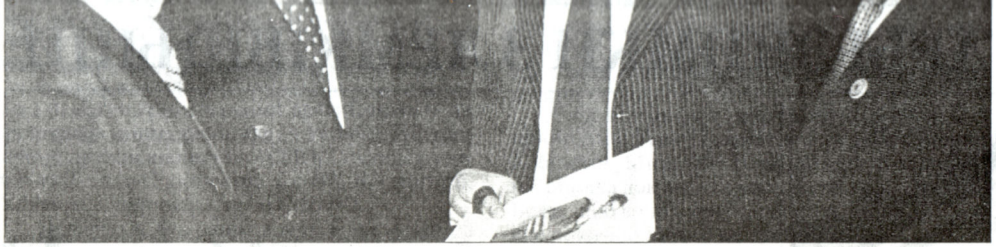

Наукова конференція в Криниці. 18.03.2006 р.
Зліва направо: Петро Шафран і Василь Шлянта (Польща), Володимир Ропецький і Андрій Тавпаш (Україна).

Криниця, Польща. Біля пам'ятника Никифору. 18.03.2006 р.
Володимир Ропецький, Ярослав Кравченко, Олександр Венгринович, Ігор Дуда, Іван Щерба, Андрій Тавпаш.

Ольга ЛЕМІЧ, с. Білів на Рівненщині

ПАРК РОДУ ЛИМИЧ У РІВНОМУ

Недаремно на світі той жив,
Хто деревце одне посадив,
Родив сина і дім собі звів,
По собі добру пам'ять лишив.

Ми ж посадимо парк край ріки,
А синочки у нас, як дубки.
Дім у нас - це рід Лимичів,
Кожен скаже: - Недарма я жив.

Як роз'їдемось в різні кінці,
Хай ростуть молоді пагінці.
Час пройде і наш гай підросте -
Це для нас буде місце святе.

У тендітні свої деревця
Ми вкладемо і душу, й серця.
Всі - не вічні, не все нам жить,
А наш парк - хай довіку шумить.

їхали з Нового Санча - не знаємо. Вони там на станції вже більше трьох тижнів стоять». Розповіли про події, що відбувалися за час моєї відсутності. Який жах! Я не знав, що мені робити. «І чого ви виїхали? - кажу. - Ви не уявляєте собі, яка там страшна нужда. Хоч би десь тут ближче кордону зупинилися. Може ще повернемося додому». Люди плакали. Мене розпитували, чи не зустрічав серед військових їхніх синів і братів. Тирпаки питали за сина Дмитра. Це був мій сусід і однокласник. Про нього тоді я не чув. Потім мені розповіли, що загинув у боях під Оломоуцом. Його розірвала міна.

Зі Щавника більшість лемків поїхали на Схід. У селі залишилися 30 родин. Моя родина мала їхати в Галичину. Але куди, ніхто не знав.

Я і багато хлопців, які не зустріли своїх, знову опинилися на дахах поїздів і платформах. І знову питали: «Яке село?» І так з тривогою я доїхав до Нового Санчу. На станції мене зустріла мала сестричка Надя. Вона щодня ходила туди з надією почути звістку про мене. Родина нічого не знала від часу моєї мобілізації. Ми пішли, ні - побігли у вагон, де були мама, тато і дві сестрички та четверо рідні. На мою появу збіглися люди з усіх вагонів ешелону. Задавали єдине запитання: чи не чув, чи не бачив такого-то, чи ще багато зі мною приїхали і де вони? Не міг я всіх потішити, проте старався і не засмутити, підтримати їх надію про зустріч із сином, братом чи чоловіком.

Вліз я до вагону-товарняка, який був вщент заповнений речами, найбільш необхідними для життя. На стінах вагону висіли образи з дому. На іншій половині вагону - друга родина із сусіднього села. «Куди ви зібралися, мамо, тату? Чому покинули Щавник?» - були мої перші слова. Мама обняли мене і нестримно цілували. Сестрички Ганя, Надя і Стефка вхопили мене за шию і обнімали. Лишень тато статечно стояв збоку і спостерігав за тим, що відбувалося. Потім підійшов і зі сльозами на очах по-батьківськи обняв мене. Я зняв шинель, скинув ремінь і ледве розувся. За два дні ноги набрякли. Скинув онучі, а під ними не було живого місця від рубців і мозолів, які утворилися і загоювалися від Праги до Станіслава. Мама гладили їх і поливали слізьми. А люди підходили з одними і тими ж запитаннями. Ще додавали: «А як там, звідки ти їдеш?» Кажу - погано. Набагато гірше, ніж у нас, вдома. «Чого ви їдете? Вертайтеся додому, до Щавника». Я не знав, що там відбувалося і що пережили ці нещасні люди. Плакали старенькі і діти, жінки і чоловіки. І було за чим плакати. Наші українські села не зруйнувала ні Перша, ні Друга світові війни. Бої обійшли сторонами. З місцевими поляками ми жили в мирі, хоч і була прихована неприязнь, але сутичок не було. Все закінчилося тепер. Кого зі свідомих громадян не арештували радянські «визволителі», того арештувала нова польська влада. В тюрмах катували не гірше, ніж фашисти. Транспорту не давали, щоб більше майна залишилося їм. А що візьмеш на один віз, запряжений коровами в ярмо? Якби це було близько до станції, а то 40 кілометрів до Нового Санча.

Далі буде.

Степанович Мощич. Доктор медичних наук, професор, академік Академії наук вищої школи України та Нью-Йоркської академії наук, Заслужений діяч науки і техніки України, Заслужений педіатр України, лауреат Державної премії України, кавалер орденів Ярослава Мудрого і Святого Володимира, член Всесвітньої Асоціації педіатрів. Його перу належить понад 500 наукових праць і десятки монографій, під його редакцією вийшов перший вітчизняний багатотомний посібник «Медицина дитинства». Коли згадували про його здобутки, він завжди підкреслював, що цим завдячує прекрасній лемківській землі, яка подарувала людині особливу жагу до життя та праці. І ніколи не пропускав нагоди побувати на зібранні чи забавах Київського товариства «Лемківщина», щоб поспілкуватися з краянами, поділитися спогадами й задумами, дати мудру пораду.

Морозного лютневого дня П. С. Мощича проводжали у небесну дорогу. Поніс він із собою вічну тугу за рідним лемківським селом Волосате, в якому народився 27 квітня 1928 року. Його юнацькі літа починались у Ярославі, де навчався у гімназії, а середню школу закінчив вже після примусового переселення в Україну. Тут вступив на медичний факультет Ужгородського університету.

Трудовий шлях П. С. Мощича розпочався 1952 року в санаторії Моршин. А вже через рік став аспірантом Київського медінституту. Після захисту кандидатської дисертації працював доцентом на кафедрі факультативної педіатрії, а після захисту докторської дисертації, з 1967 року - професор цієї кафедри. Протягом 12 років очолював кафедру дитячих інфекційних хвороб, виявив талант педагога та організаційні здібності. Його блискучі лекції назавжди запам'ятаються студентам.

П. С. Мощич тривалий час був на посаді головного дитячого інфекціоніста, відтак майже 20 років - головного педіатра Міністерства охорони здоров'я України. Він уміло поєднував наукові та практичні інтереси, що позитивно впливало на стан педіатричної служби в державі. Його численні доповіді на вітчизняних і міжнародних конгресах, з'їздах, конференціях принесли йому широке визнання і повагу. Міжнародний біографічний інститут у Кембріджі (Англія) ввів професора Мощича до 2000 видатних учених світу.

П. С. Мощич особливо піклувався про наукову зміну. Він підготував 8 докторів наук і 26 кандидатів медичних наук, які продовжують нести естафету свого вчителя. До останніх днів він не поривав зв'язків із Національним медичним університетом імені О. О. Богомольця, за сумісництвом очолював кафедру педіатрії в Медичному інституті Української асоціації народної медицини.

Пам'ять про видатного українця, великого сина Лемківщини, прекрасну людину завжди зігріватиме наші серця.

Київське товариство «Лемківщина».

Вічна їм пам'ять!

Лемку! Маш бесідувати, гварити, мовити, повідати, радити, речы, ґадати.
Втовди лем будеш собом і шанувати Тя будут Люде.

ШКЫМБОВІЙ Марині - лем 60

Од імени Калушского товариства «Лемківщына» і ансамблю «Студенька» витат заступник голови і учасник ансамблю -

Володимир ДРАНЬ

Єст в Калушы товариство,
Зве ся «Лемківщына».
В нім добре посідат членьство
Шкимбова Марина.

Вышло кус загрубе слово,
Лем ту рифма винувата.
Найбільше бы пасувало
Марисьом єй називати.

Бо то не просто Марися -
Я бы-м повів Марисятко.
Хоц в Донбасі ся вродила,
Але правдиве лемчатко.

На то єст важна причына -
Закруглива шістдесятку.
А таку жінку як дівчына
Привитати треба гладко.

Але мушу, бо она Драня
Як на ренгені высьвітила,
В тамтим році, як до мня
Шістдесятка наступила.

Зачну здалека, од початку:
На Лемківщыні в Сьвятковій
Зачало-ся тото дівчатко
В родині Шкымбовій.

Мали базерівку дост багату,
Поле на Грядах, за Помірками,
Худобу безрогу і рогату,
Хыжу, стодолу зо стайнями.

Мали істи і што пити,
Масла од хліба грубше мастили,
Лем было жыти-жыти-жыти.

Хоц не было барз легко,
Душа молода ся не змінила.
До одроджыня культуры лемків
Ся тіж добрі спричынила.

Як товариство ся створило,
А при нім - ансамбль народний,
Втовды Марися ся проявила
Як талант правдивий.

Як соловейко в ним сьпівала,
Програм на концертах провадила.
Часто по лемківски бесідувала -
Од бабці з мамом ся навчыла.

Горы гумору назберала -
Приповідкы і побрехенькы,
І свого купку наскладала,
Як жартували і жыли лемки.

В жартах, як в око ціляла
Про грузінів, москалів, поляків.
Про кого бы не жартувала,
Того збивала аж до синяків.

Тото їй ішло, як по масьлі -
Люде за брихы ся хапали.
Сьміяли ся часто до кашлю
І, дякуючы, за то ляпкали...

А юж на закінчыня
Выражам такы жычыня:

Здоровля, - то найцінніше, -
Дай, Боже, міцного.
І што треба найпильніше -
Дай, Боже, такого.

Жебы-с николи не была зо смутком,
Ґаздывка най ся веде з прибутком.
Най серце довго як дзвін пукат,
Най ти зозуля сто років накукат.

Зима на Лемківщыні. Село Гирова, п-т Коросно. 17.03.2006 р.
Фото А. Тавпаша.

НАШЫ ЮБІЛЯРЕ -
лемківскы діяче в Україні

70 - Стефан КРИНИЦКИЙ (* 25.01.1936 р.) - доцент, кандидат медичних наук, голова Івано-Франківской обласной організациї ВУТЛ, член Президиї СФУЛО, заступник голови ВУТЛ.

80 - Ярослав ДУДА (* 27.01.1926 р.) - член правліня Фундациї Досьлідженя Лемківщыни во Львові.

75 - Марія БАЙКО (* 2.03.1931 р.) - професор, народна артистка України, ляуреат Державной преміі України імени Т. Шевченка.

75 - Орест ЧАБАН (* 2.03.1931 р.) - професор, доктор технічних наук, голова Львівского Товариства «Лемківщына» в 1990-94 рр., заступник головы Сьвітовой Федерациї Лемків (1993 р.).

Жычыме щесьтя і здоровля на многі і благі літа!

ПЕРЕЗЕРАМЕ СТАРЫ ЗНИМКИ З ЛЕМКІВЩЫНИ

Худобу безрогу і рогату,
Хыжу, стодолу зо стайнями.

Мали істи і што пити,
Масла од хліба грубше мастили,
Лем было жыти-жыти-жыти.
Но пришла біда - вшытко лишыли.

Вывезли на Донбас - кого і дальше.
Довго не пришло ся обзерати,
Яке там жытя з бідом і фальшом.
Надумали домів тайно втікати.

Але границі юж заперли,
Жебы рабы не повтікали.
І в Калушы ся Шкымбы сперли,
Бо што інакше робити мали.

Марина была втовды котятко,
Лем музыкально іщы пищала.
І было видно од початку,
Же буде барз красьні сьпівала.

Дівча росло красном лемкыньом,
Не лем фігуром, а і натуром.
З голосу розвив-ся острий язычок,
Як до гусьлів файний смычок.

Зато ся в школі добрі вчыла
І хлопчыськів кусьціцька била.
Котрий пробував єй кривдити,
Жебы не думав так веце робити.

Про дальшу науку і коханя
Мусиме ту пропустити,
Бо навет в юбілєйне витаня,
Вшыткого не мож вмістити.

Добрі роботу шанувала,
Грамоти і премиі ій давали.
Хыжу з ґанком выбудувала -
Вшытки щыро єй шанували.

Двох доньок выростила,
Оддала і повінувала.
На «пятку» обовязок сповнила,
Юж бабуцьом першый раз стала.

ПЕРЕЗЕРАМЕ СТАРЫ ЗНИМКИ З ЛЕМКІВЩЫНИ

Хыжа і тартак Мыкыти Дуды, с. Ганчова, п-т Горлиці. 1936 р.

Родина Дудів: Ярослав, Мыкыта, Улька, Юрко, Мелька, с. Сквіртне, п-т Горлиці. 1930-і рр.

Курсы вихователькок дитячых садків, с. Злоцке, п-т Новий Санч. 1941 р.

Родина Семана Марковича коло хыжы, с. Злоцке, п-т Новий Санч. 1942 р.

"Дзвони Лемківщини" -
часопис Всеукраїнського Товариства "Лемківщина"
Наша адреса:
46001, м.Тернопіль, бульв. Т.Шевченка, 21.
Реєстраційне свідоцтво ТР 145
Замовлення № 409. Тираж 1000
Обсяг 1 друк. арк. Друк офсетний.
ТзОВ "Терно-Граф", м.Тернопіль, вул. Текстильна, 18. Тел. 52-28-79, 52-28-97

Редактор Ігор ДУДА
Редакційна колегія:
Парасковія ТРАЧ - відповідальний секретар, *Олександр ВЕНГРИНОВИЧ* (Тернопіль), *Микола ГОРБАЛЬ* (Київ), *Степан КРИНИЦЬКИЙ* (Івано-Франківськ), *Володимир РОПЕЦЬКИЙ, Ярослав ШВЯГЛА* (Львів).
Комп'ютерний набір і верстка - *Тарас ВАШКІВ*.
Висловлені авторами думки можуть не співпадати з позицією редакційної колегії.
Відповідальність за достовірність фактів несе автор публікації.
Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.

www.lemko.org
2010.07.18 19:13:19 +03'00'